

سازمان سنجش و ارزشیابی
وزارت آموزش عالی

امتحانات متمرکز عمومی نیمسال اول ۱۴۰۳-۱۴۰۲

ساعت برگزاری: ۹ صبح نمره: ۲۰ مدت پانجمینی: ۹۰ دقیقه

شماره یا نام مصحح اول	نمره بر عدد	نمره بر حروف
شماره یا نام مصحح دوم	نمره بر عدد	نمره بر حروف

مهر مدرسه

کد طلبگی:

کد امتحان:	۲۴۰۲۱/۰۶
تاریخ آزمون:	۱۴۰۲/۱۰/۲۰
عنوان:	اصول فقه ۱
کتاب:	آموزه‌های علم اصول
محدوده:	درس اول تا ابتدای درس نوزدهم (ص ۱۱۸-۱۵)
حذفیات:	ندارد

کلمه از نوشتن نام و نام خانوادگی در برگه امتحان و پاسخنامه، خودداری نمایید.

۰/۵

۱- علم فقه در دامان کدام علم نشو و نما یافته است؟ درس ۲، ص ۲۴، پ ۳

- الف. حدیث
- ب. اصول
- ج. رجال
- د. تفسیر

۰/۵

۲- کدام عالم شیعی در اواخر قرن چهارم با به شمار آوردن ملکه اجتهاد به معنای «فکر و نظر شخص به عنوان یکی از منابع حکم شرعی» بر آن می‌تازد و کتابی در این زمینه به نام «النقض علی ابن جنید فی اجتهاد الرأی» می‌نویسد؟ درس ۳، ص ۲۹

- الف. شیخ طوسی
- ب. شیخ صدوق
- ج. محقق حلّی
- د. شیخ مفید

۰/۵

۳- عام‌ترین عنصر مشترک اصولی که قلمرو آن از همه عناصر مشترک گسترده‌تر است، چیست؟ درس ۵، ص ۴۱، پ ۳

- الف. حجیت قطع
- ب. خبر واحد ثقه
- ج. اصول عملیه
- د. ادله محرزه

۰/۵

۴- اراده گوینده که می‌خواهد از راه لفظ، معنا را به ذهن شنونده بیاورد، را چه می‌نامند؟ درس ۸، ص ۵۵، پ ۲

- الف. اراده استعمالی
- ب. مستعمل فیه
- ج. استعمال
- د. مستعمل

۰/۵

۵- گرایش فراگیر عقلا به یک رفتار خاص که دین در پیدایش آن گرایش دخالتی ندارد، چه نامیده می‌شود؟ درس ۱۵، ص ۹۶، پ ۱

- الف. سیره متشرعه
- ب. تقریر معصوم
- ج. سیره عقلاء
- د. دلیل عقلی

۰/۵

۶- به وجوبی که بر هر یک از اجزای واجب تعلق می‌گیرد، اصطلاحاً چه می‌گویند؟ درس ۱۸، ص ۱۱۶، پ ۱

- الف. استقلال
- ب. ضمنی
- ج. تبعیدی
- د. توصلی

۷- دو شیوه بیان استدلالی تکلیف در علم فقه را توضیح دهید؛ ادله‌ای که در هر کدام از دو شیوه به کار می‌رود در اصطلاح چه نامیده

می‌شود؟ درس ۱، ص ۱۵، پ آخر

۲

جواب: شیوه اول: مشخص کردن وظیفه مکلف، با تعیین حکم شرعی (۵/۰نمره)

شیوه دوم: مشخص کردن وظیفه مکلف در موارد شک در حکم شرعی و ناممکن بودن تعیین آن (۵/۰نمره)

ادله‌ای که در شیوه اول به کار می‌رود را در اصطلاح «دلیل» یا «دلیل محرز» می‌نامند؛ (۵/۰نمره) و ادله‌ای که در شیوه دوم به کار می‌رود «دله عملیه» یا «اصول عملی» خوانده می‌شود. (۵/۰نمره)

۲

۸- با ارائه تعریف رایج میان اصولیون قدیم از حکم شرعی، یک دلیل نادرستی آن را بیان کنید. درس ۴، ص ۳۵، پ ۲ و ۳

جواب: تعریف رایج میان اصولیون قدیم: «خطاب شرعی مربوط به کارهای مکلفان» (۱ نمره)

زیرا خطاب، کاشف از حکم شرعی است (۵/۰نمره) و حکم، مدلول خطاب است، نه خود خطاب. (۵/۰نمره) [دلیل دیگر در کتاب]

۹- چرا در تقسیم‌بندی کلمات، اکتفاء به دو قسم اسم و حرف صحیح است و به ذکر «فعل» به عنوان قسم سوم این تقسیم، نیازی نیست؟

۱/۵

درس ۹، ص ۶۰، پ آخر.

جواب: زیرا فعل مرکب از اسم و حرف است؛ (۱ نمره) ماده آن، اسم است و هیئت آن، حرف. (۵/۰نمره)

۱/۵

۱۰- جمله خبری و جمله انشائی هر یک برای چه نسبت تامی وضع شده است؟ درس ۱۰، ص ۶۸، پ ۲

جواب: جمله خبری برای نسبت تامی وضع شده که واقعیته ثابت و مسلم شمرده می‌شود، (۷۵/۰نمره) و جمله انشائی برای نسبت تامی که اراده بر ایجاد آن قرار گرفته وضع شده است. (۷۵/۰نمره)

۱/۵

۱۱- عناصر لغوی مشترک را با ذکر مثال تعریف کنید. درس ۱۱، ص ۷۱، پ ۲

جواب: عناصر لغوی مشترک هر گونه ادات لغوی است که صلاحیت کاربرد در هر دلیلی را دارد و فرقی نمی‌کند که دلیل، مربوط به چه موضوعی باشد. (نمره) مانند صیغه امر که درباره هر موضوعی کاربرد دارد. (۵/۰نمره)

۱۲- آیا در جمله «أكرم الفقير العادل» قید «العادل» دلالت می‌کند بر این که اکرام فقیر غیر عادل واجب نیست؟ چرا؟ درس ۱۲، ص ۸۱، پ ۱

۲

جواب: خیر؛ (۵/۰نمره) زیرا این قید، قید حکم نیست، (۲۵/۰نمره) بلکه صفت و قید «الفقیر» است، (۲۵/۰نمره) و «الفقیر» موضوع حکم است نه

خود حکم (۵/۰نمره) و تا قید به طور مستقیم به خود حکم برنگردد بر مفهوم «عدم وجوب اکرام فقیر غیر عادل» دلالت نمی‌کند. (۵/۰نمره)

۱۳- قرائنی که در نشان دادن مراد گوینده از لفظ نقش دارند، در اصطلاح اصولی چه نامیده می‌شود؟ اقسام دوگانه این قرائن را توضیح

۱/۵

دهید. درس ۱۳، ص ۸۵، پ ۴

جواب: سیاق؛ (۵/۰) قرائن لفظی: مانند کلماتی که با لفظ مورد نظر، یک کلام به هم پیوسته را به وجود آورده است، (۵/۰) و قرائن حالی مانند شرایط و اوضاع و احوالی که بر فضای کلام احاطه، و در دلالت آن نقش دارد. (۵/۰نمره)

۲

۱۴- حجیت خبر ثقه از چه طریقی -حکم شرع یا حکم عقل- قابل اثبات است؟ چرا؟ درس ۱۴، ص ۹۱، پ ۴

جواب: حکم شرع (۷۵/۰نمره) زیرا خبر ثقه، یقین‌آور نیست تا حجیت آن بر اساس حجیت قطع و به حکم عقل باشد، (۷۵/۰نمره) بلکه حجیت آن بر پایه دستور شارع است که به پیروی از خبر ثقه فرمان داده است. (۵/۰نمره)

۲

۱۵- آیا عبادتی که متعلق نهی و تحریم قرار گرفته، باطل است؟ چرا؟ درس ۱۶، ص ۱۰۴، پ آخر

جواب: بله، (۵/۰نمره) زیرا عبادت تنها در صورتی صحیح است که به قصد قربت انجام شود (۵/۰نمره) و با عبادتی که حرام است نمی‌توان قصد قربت کرد؛ (۵/۰نمره) زیرا تقرّب با عمل مبعوض و با گناه ممکن نیست. پس این عبادت باطل است. (۵/۰نمره)

۱

۱۶- تفاوت «جعل حکم» با «فعلیت حکم یا مجعول» را بیان کنید. درس ۱۷، ص ۱۰۸، پ ۲

جواب: به ثبوت حکم در شریعت، «جعل حکم» (۵/۰نمره) و به ثبوت حکم بر مکلفی معین، «فعلیت حکم یا مجعول» می‌گویند. (۵/۰نمره)